

TITULUS III.

DE INDULGENTIIS ET REMISSIONIBUS.

1. INDULGENTIARUM FONNS, ET EFFECTUS.—2. INDULGENTIE PLENARIE, VEL PARTIALES.—3. EARUM CONCEDENDARUM POTESTAS PENES ECCLESIAM.—4. VARIE EARUM SPECIES.—5. EARUM DEN FINIS.—6. INDULGENTIE PRO VIVIS, ET DEFUNCTIS.

1.

HABET Ecclesia thesaurum inexhaustum, conflatum ex infinitis Christi meritis, Sanctorumque satisfactionibus (1), unde depromit Indulgentias, quibus remittit pœnas temporales, quas pœnitentes subire, et quibus sua scelera expiare debent. Sacramentalis absolutio veniam peccati tribuit; Indulgentiæ reum criminis liberant à pœnis temporalibus, in quas æternæ vi sacramentis commutantur (2). Utraque potestas à Christo data Ecclesiæ est (3), et ea usus Apostolus, veniam peccati dedit, et pœna solvit Corinthium, quem pridem ab Ecclesia eiecerat (4).

(1) Extravag. 2 de Pœnit. et remission. int. Communes. Vide etiam Benedictum XIV, in constit. Peregrinantes 17 §. 4 t. 3 ejus Bullarii p. 75.

(2) Non desunt Theologi, qui per indulgentias tolli posse peccata venialia, etiam quoad culpam, existimant; sed hæc valde dubia sententia est, neque sanæ Theologiæ rationibus convenit, quod ostendunt Passerinus de Indulgent. qu. 7 n. 82, et Theodorus à Spiritu S. eod. tract. t. 4 c. 5 §. 1. Hinc si quæ occurrunt indulgentiarum formulæ, quibus quis à culpa, et à pœna liberari dicitur, eæ vel falsæ haberi debent, uti monet Benedictus XIV. de Synod. diœces. l. 13 c. 18 n. 7, vel tribuendæ sunt eleemosynariis quæstoribus, quos increpat Clemens V. in Clem. 2 de Pœnitent. et remiss. Si quæ autem reperiuntur indulgentiæ, in quibus ex. gr. quarta, aut septima pars venialium peccatorum remittitur, qualis est indulgentia data ab Urbano III. apud Du-Cangium Glossar. med. et infim. Latinit. verb. Indulgentia, eæ referendæ sunt ad remissionem pœne temporalis, et huc illa spectat Urbani Indulgentia, uti patet ex ejus verbis, quæ describit Lucas Dachérius t. 5 Spicilegii p. 585 ed. Paris. cit.

(3) Concilium Tridentinum sess. 25 in Decret. de Indulgent. Confer Theologos, atque inter ceteros, Jueninium de Sacram. Diss. 15 qu. 1, qui de vi Indulgentiarum, deque earum concedendarum à Christo Ecclesiæ data potestate contra Lutherum, Zuinglium, Calvinum, ceterosque hæreticos copiose disputat; et consule Amortum *Histor. Indulgentiar.*, et Theodorum à Spiritu S. de *Indulgentiis*, qui latissime de Indulgentiis agunt. Videndæ præterea sunt *les Conférences de Luçon*, tom. 7, ubi multa, et egregia de In-

dulgentiis occurrunt, et hic porro tractatus nuper in Italicum sermonem conversus descriptus est in Diario Ecclesiastico Romano «Supplemento dell' anno 1790 per i mesi di Marzo, Aprile, Maggio, e Giugno.»

(4) Apostolus II. ad Corinth. II., quem in Pauli locum vide Chrysostomum Hom. 4 in 2 ad Corinth. opp. t. 10 p. 451 ed. Paris. indic., Ambrosium, Anselmum, Thomam, aliosque [apud Cornelium à Lapide in Paul. ep. 2 ad Corinth. c. 2, qui cuncti illum de plenaria indulgentia interpretantur. Præclarum illud indulgentiæ exemplum reliquit Joannes Apostolus, qui juvenem latronem, et homicidam Ecclesiæ restituit, ut narrat Eusebius *Histor. Eccles. l. 3 c. 25 p. 99 ed. Taurin. 1746.* Confer etiam Jueninium l. c. cap. 2, qui illum Pauli locum diligenter expendit.

2. Indulgentia vel integram relaxat pœnam, vel ejus partem, et ideo vel plenaria, vel partialis est. Jus concedendi in indulgentias à Christo datum est Apostolis, eorumque successoribus, quibus potestas ligandi, et solvendi, in qua illud continetur, concessa est. Sed quoniam Episcoporum potestas subest Romano Pontifici, qui illius exercendæ modum constituit (1), jure suo Pontifices Maximi, pro supræma potestate sibi in Ecclesia universa tradita, sibi plenarias indulgentias reservarunt, ac tantum partiales Episcopis permisérunt (2). Quare unus Romanus Pontifex plenarias indulgentias tribuit, Episcopi tantum partiales; et vero ab ipsis in Ecclesiæ dedicatione unius anni, in cæteris vero temporibus quadraginta dierum indulgentia tribuitur (3). Jure extraordinario, et delegato etiam Presbyteri, imo et inferiores clerici indulgentias elargiuntur; quin etiam interdum Summus Pontifex Vicariis Apostolicis plenarias indulgentias permittit (4).

(1) Confer quæ scripsi in Prolegomenis c. 2 §. 20 p. 19; et confer, quem eo loco laudavi, Petrum Ballerinum. Atque huc etiam redeunt ea, quæ supra dixi de Summi Pontificis potestate in Ecclesia universa, deque jure, quod habet, arcuandi Episcopalem jurisdictionem. Ex his autem, atque ex cæteris harum Institutionum locis satis patere arbitror, quid ego revera sentiam de Primatu Summi Pontificis, deque ejus in tota Ecclesia potestate. Sed Scriptores Annalium Ecclesiasticorum Florentiæ, primum, me immerito reprehendunt, quod nimis late hujus Primatus jura explicaverim; deinde aliam mihi sententiam adscribunt, meque immerito similiter laudant, quasi harum Institutionum l. 1 t. 5 sect. 1 prim. ed., Primatus jura arcuare voluerim. Præsertim vero appellant §. 14 not. 6 ejusd. ed., ubi egi de jurisdictione Summi Pontificis potestate, atque ita hunc locum explicant, quasi negarim, etiam omissis mediis iudiciis, ad Pontificem provocari posse. Sed ego eo loco ne attigi quidem hanc disputationem, quam integram servavi lib. 5, ubi ostendam, etiam medio Iudice prætermisso, recte ad Primatem totius Ecclesiæ provocari. Ordinarius quidem iudicii cursus est, ut gradatim appellatio fiat, ac medius iudex non negligatur, antequam controversia deferatur ad summum omnium Rectorem, cujus iudicium soli Deo subicitur; et huc referendus est Innocentius I., cujus ibi descripsi locum. Sed non inde

efficitur, quod Summus Pontifex eodem jure, quo arctat Episcoporum jurisdictionem, ex eaque subtrahit certos subditos, eodem inquam vocare ad se non possit controversias, et ita de iis rebus agere prohibeantur medii Judices, qui Primatis, cui subsunt, imperio parere debent. Agam ea de re copiose Libro 5., ut Annalium Scriptores intelligant, mihi de his appellationibus ad Summum Pontificem interponendis fixam esse, certamque sententiam. Primatus autem jura, ut pluribus ostendi harum Institutionum locis, patere confirmo quam latissime, et prorsus assentior Bellarmino, Baronio, Mamachio, Ballerinio, ceterisque similibus doctissimis viris, quorum pluries opera laudavi.

(2) Concilium Lateranense can. 62, qui canon descriptus est in Corpore Juris Canonici cap. 14 de Pœnitent. et remiss., Martinus V, in Bulla quæ incipit Inter cunctas, quæque approbante Constantiensi Concilio edita est contra errores Wiclefi, et Joannis Hassi, extatque t. 6 concil. col. 751 coll. Labb. ed. Ven. Consule Bellarminum de Indulgent. l. 1 c. 11 controv. t. 2 opp. p. 584 ed. Ven. 1721, et Benedictum XIV, de Synod. Diœces. l. 2 c. 9 n. 7. Multa etiam, atque præclara de Indulgentiis, deque Summi Pontificis in iis concedendis potestate, habet Mamachius contra auctorem opusc. *Quid est Papa?* Ep. 5 §. 6 t. 2 p. 48 et seq., et doctissimus Cardinalis Gerdilius « Confutazione di due libeli contro il Breve *Super soliditate* » t. 1 p. 87 et seq.

(3) Cap. 14 de Pœnitent. et remiss., cap. 5 eod. in 6.

(4) Benedictus XIV. const. Apostol. 16 §. 25 p. 66 t. 4 Bullarii indic. ed. Ita etiam Cardinalibus de latere Legatis, qui jussu Summi Pontificis anno Jubilæi aperiunt, clauduntque portas sanctas, plenariæ indulgentiæ permittuntur: Benedictus XIV. Constit. Nemo 25 §. 9 p. 146, et Const. 26 p. 151 t. 5 cit. ed. Solent quoque Episcopi, uti monet ipse Benedictus XIV. de Synod. diœces. l. 5 c. 1 n. 5, saltem cum primam agunt Synodum, plenarium à Summo Pontifice indulgentiam impetrare illis, qui una ex tribus Synodi diebus Ecclesiam cathedralem visitaverint. Quod etiam à Sede Apostolica concedi solet semel in anno ea die, qua Episcopi jussu generalis communionis fit in Ecclesia Cathedrali cum sacræ, ut vocant, *Missiones* habentur; cum Episcopus prima vice Pontificalia exercet in Ecclesia Cathedrali, et in insignioribus diœcesis Ecclesiis; ea die, qua prima vice cathedralem Ecclesiam, vel aliquam ex Ecclesiis locorum insigniorum diœcesis visitat. Similiter ab eadem Sede Apostolica Episcopis bis in anno facultas tribuendi populo Pontificiam benedictionem cum plenaria Indulgentia conceditur.

3. Indulgentias ii tantum consequuntur, qui ab omni lethalis peccati labe expiati, satisfaciunt universis operibus, quæ præscripta sunt ab eo, qui illas elargitus est (1). Fuisse semper penes Ecclesiam potestatem concedendi indulgentias, certum est; sed usus hujus potestatis, qui totus ab Ecclesiæ judicio pendet, pro rerum, temporum, personarum ratione, multiplex, variusque fuit (2). Initio justæ concedendarum indulgentiarum causæ erant libelli martyrum (3), reditus hæreticorum ad Ecclesiam, imminens in Christianos persecutio, ferventius agendæ pœnitentiæ studium (4).

(1) Vide Bened. XIV. const. Accepimus 6 t. 2 p. 19. Bullarii land. ed. Proponuntur Indulgentiæ contritis, et confessis, sacraque communione relectis; hinc quæsitum est, num actualis confessio, et sacramentalis communio necessaria sit, ut quis indulgentiam consequatur. Ea de re variæ sunt intelligentium hominum opiniones; sed omnem dubitationem sustulit Benedictum XIV. const. Inter præteritos 21 §. 2 ad 7 p. 99 et seq. t. 5 ejus Bullar., qua definitum est, necessariam esse actualem confessionem, et sacramentalem communionem ut acquiratur indulgentia, quæ pro confessis, et sacra communione relectis concessa est.

(2) Consule Papebrochium in Responsionib. ad P. Sebastianum à S. Paulo, respons. ad art. 14 n. 22.

(3) Ferventibus persecutionibus Confessores, qui carceribus detinebantur, libellos dabant ad Episcopos, quos rogabant, ut lapsis pœnitentiam, vel ejus partem remitterent, pacemque darent: Tertullianus ad Martyres c. 4 p. 157 ed. Paris. 2675, Cyprianus ep. 11, 21, 22, 25, p. 24, 55, 54, ed. Paris. 1666, et alibi præsertim libro de Lapsis. Videndus ea de re Morinus de Administr. pœnitent. l. 9 c. 26. Magna vis erat eorum libellorum, qui valebant etiam jam sedatâ persecutione, mortuisque martyribus, uti recte ostendit Albaspinæus l. 1 Observ. 20 p. 52 ed. cit.

(4) Integrum erat Episcopis pœnitentibus, quorum maximus erat in agenda pœnitentia fervor, et studium, tempus contrahere, ac *de ipsis aliquid humanius cogitare*, uti loquitur Synodus Nicæna can. 12 col. 350 t. 1, idemque habet Synodus Ancyrana can. 2 et 5 eod. t. 1 col. 271, 272, collect. Harduini.

4. Labentibus annis invaluit redemptio pœnitentiarum elemosynis, quæ aut in pauperum subsidium, aut in ædificandas, reparandasve ecclesias convertebantur; tum etiam data indulgentia per Missarum sacrificia, aliaque suffragia, vel sacras peregrinationes, aut pia opera, quæ ab Ecclesiarum Prælatibus imponebantur (1). Sæculo XI, potissimum in Ecclesiæ dedicatione Indulgentiæ concedebantur (2). eademque ætate tributæ sunt illis, qui captis armis contra infideles, Hierosolymitanum iter susciperent (3). Denique Bonifacius VIII plenam indulgentiam attribuit iis, qui certis vicibus Apostolorum ecclesias visitarent (4), quæ est indulgentia Jubilæi (5), centesimo quoque anno initio constituta, deinceps vero à Clemente VI vocata ad annos quinquaginta, ab Urbano VI ad annos tres ac triginta, à Paulo II ad annos vigintiquinque.

(1) Hujusmodi pœnarum redemptiones memorant Concilium Triburiense an. 895 can. 56 col. 455 t. 6 Collect. Harduini, Ratherius Veronensis Orat. Synod. ad Presbyter. n. 9 col. 416 ed. Veron. 1765., atque alii bene multi.

(2) Benedictus IX, ut tradit Mabillonius Præf. in sæc. V. Benedictin. n. 109 p. 55 t. 7 ed. Ven. cit. an. 1040 indulgentiam tribuit omnibus, qui se ad Ecclesiam S. Victoris Massiliensis recenter dicatam contulissent; eamque indulgentiam concessit Alexander II in Cassinensis Ecclesiæ dedicatione tum iis, qui tunc præsentibus erant, tum reliquis omnibus, qui per octo con-

tinnos dies eo convenirent, uti patet ex Chron. Cassinens. l. 5 c. 51. Similis data venia est an. 1098. ab Urbano II visitantibus Ecclesiam S. Nicolai Andegavensis, quam ipse dicaverat, eodemque modo Calixtus II an. 1120 dedicata Maurianensi prope Stampas Ecclesia, uti narrat Duchesini Hist. Franc. t. 4 p. 569., annuam peccatorum remissionem in dedicationis anniversario die constituit, quod et consequentes Pontifices præstiterunt.

(5) Alexander II, ut tradit Malaterra de Rebus gestis à Roberto Guiscardo Calabriae Duce aliisque l. 2 c. 55 in Schotti Hispan. illustr. t. 5., contra infideles in Sicilia pugnantis anno 1065. indulgentiam largitus est, deinde Urbanus II in Concilio Claromontano an. 1096, can. 2. apud Labbæum t. 10 concilior. col. 507, plenam attribuit veniam omnibus, qui captis armis contra infideles irent ad Terram Sanctam, ut eam recuperarent. Quam indulgentiam omnium, quæ plenariæ sunt, antiquissimam putat Cardinalis Thomasius in Commentar. de Concess. Indulgent. opp. t. 7 p. 126 ed. Rom., quam accurate, et erudite perficiendam curavit Antonius Vezzosi, Collega olim meus in Romana Academia, vir præstans ingenio, doctrina, pietate singulari, mihi quæ, dum vixit, amicissimus. Sed alia plenariarum, ut videntur, Indulgentiarum exempla Urbano II antiquiora sunt apud Schelestratum in Act. Eccles. Orient. t. 2 diss. 4 c. 5 p. 761 et seq. et Amortum Hist. Indulgent. par. 4 sect. 2 p. 46 ed. Ven. sect. 4 p. 105 et sect. 7 p. 155. Urbani Indulgentiæ similem, quam S. Bernardus Ep. 426 opp. t. 4 p. 519 ed. Mabilonii Ven. 1781. largissimam veniam appellat, Eugenius III. iisdem Cruce signatis imperiit, uti patet ex ipsius Bernardi Ep. 565 p. 276; quod exemplum et alii Summi Pontifices sequuti sunt.

(4) Centenariam hanc indulgentiam, quæ Jubilæi nomine appellatur, primum à Bonifacio VIII institutam fuisse, plerique arbitrantur; verum ejus ætate antiquiorem esse, ostendit Jacobus Cajetanus Diaconus Cardinalis S. Gregorii ad velum aureum in tract. de Centesimo seu Jubilæo anno in Biblioth. PP. t. 25 p. 956 ed. Lugdun. Omnium accuratissime, copiosissimeque de anno Jubilæi, sive anno Sancto, peculiari opere Romæ edito anno 1775. diserit Cl. Zaccaria.

(5) Hebræi quinquagesimo quoque anno habebant annum Jubilæi, Levit. c. 25., et hic porro annus in sacris literis appellatur annus remissionis, sanctificationis, et quietis; Annus hic aliquo modo imago fuit Jubilæi, quem postea Romani Pontifices instituerunt. De origine hujus vocis Jubilæi late disputat Calmetus in Levit. l. c.

5. In concedendis indulgentiis adhibenda est moderatio; quoniam effusa liberalitas pœnitentiam enervat. Itaque ante oculos habenda sunt exempla veterum Patrum, qui respectu habito ad dolorem, atque ad lacrymas pœnitentium, indulgentias concedebant (1). Quavis vero de causa dentur indulgentiæ, non eas certe largitur Ecclesia, ut foveat pœnitentium ignaviam, sed ut nostram imbecillitatem erigat, atque excitet (2). Itaque non desides nos, et ignavos esse oportet, cum vocamur ad cœlestem thesaurum accipiendum; sed omni ope enitendum est, ut dignos pœnitentiæ fructus facientes, Deoque pro nostris criminibus satisficientes, studio obsecundemos Ecclesiæ, quæ omnem nobis opem ferre conatur, ut æternam gloriam consequamur (3).

- (1) Concilium Tridentinum sess. 25. in decret. de Indulgent.
 (2) Consule Baronium ad an. Chr. 1075. n. 71 t. 17 p. 571 ed. Luc. Pallavicinum Histor. Concil. Trident. l. 24 c. 12 n. 6., Bellarminum de Indulgent. l. 4 c. 12 §. Ad tertium opp. t. 2. p. 587 ed. Ven.
 (3) Consule Juvenium de Sacram. dist. 12 qu. 5 c. 5. et qu. 5 c. 1 et 2., Baronium ad an. 1075 n. 71 t. 17 p. 571. ed. Lucæ, Pallavicinum Histor. Conc. Trident. l. 24 c. 12 n. 6., et Benedictum XIV, Instit. Eccles. 55 §. 11.

6. Prosunt indulgentiæ tum vivis, tum illis, quos vita defecit, sed his per suffragii, illis vero per absolutionis modum (1). Nunciandæ autem sunt ab Episcopo cum duobus Canonicis, et oblata à Fidelium pietate elemosynæ, nulla prorsus accepta mercede, colligendæ sunt. Quod sanctissime, et providentissime sancitum est à Synodo Tridentina (2), ut omnes intelligant, hos cœlestes Ecclesiæ thesauros non ad quæstum, sed ad pietatem exerceri. Ideo sublatis sunt elemosynarum Quæstiones, qui suo sæpe abusi munere, gravissima Ecclesiæ mala attulerunt.

(1) Confer Benedictum XIV, Const. Apostolica 49 §. 14 p. 87 t. 5 ejus Bullarii, et confer etiam, quæ eodem loco laudatur, Leonis X Constitutionem.

(2) Concilium Tridentinum sess. 21 de Reform. c. 9., et in decret. de Indulgent. sess. 25.

* De Indulgentiis videsis special. tract. Cenomanensis Episcopi, Illmi. D. Bouvier, ubi sapientissime, quæ ad rem pertinent, exposita habes.

Quod ad Hispaniam attinet, nemo nescit Compostellanam Ecclesiam amplissimis privilegiis ditatam, maxime plenarii Jubilæi frequentissimi ad Jacobi Majoris sepulchrum, quæ peregrinatio gratis similibus eis, quæ in Jerusalem et ad Apostolorum limina peregrinationibus annexæ sunt, gaudet, ac patriis legibus, tit. 50 lib. 1 *Novis. Compilat.*, promotæ.

Bulla quoque *S. Cruciate* nostratibus uberrimus indulgentiarum thesaurus existit. De ea Moralis Theologiæ AA. consule; necnon libellum: *Breve explicacion de las gracias y privilegios de la Bula de la Santa Cruzada*, à Doct. D. Benedicto Forcelledo, Asturicensi nunc Præsule, evulgatum. De *S. Cruciate* Commissarii Magistratu, tom. 1, pag. 195, quid hodie sit, indicavi: de eo conceptæ leges tit. 11 lib. 2 ejusd. *Compilat.*; et finalis §. art. 40 Concordati 1851 hæc habet: «Facultates Apostolicæ, officio adnexæ Commissarii *Cruciate*, et consequentes attributiones, per Archiepiscopum Toletanum ea amplitudine et forma exercebuntur, quam Apostolica Sedes præfiniet.» Cui consequens est interina de proposito à Rev. Nuntio Apost. expedita provisio, Reg. ordin. 7 Jan. 1852 contenta.

De Quæstoribus vero, quorum abusus reprehendit Cl. Auctor, est in prædicta *Novis. Compilat.* tit. 28 lib. 1.*